

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

341

Vragen van het lid **Bruins Slot** (CDA) aan de Ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Veiligheid en Justitie over *de uitzending van De Monitor over «verwarde personen»* (ingezonden 20 september 2016).

Antwoord van Minister **Schippers** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport), mede namens de Minister van Veiligheid en Justitie (ontvangen 31 oktober 2016). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 185.

Vraag 1

Heeft u de uitzending van De Monitor over «verwarde personen» gezien? Zo ja, wat vond u van deze uitzending?¹

Antwoord 1

Ja, de knelpunten die aan bod komen zijn mij bekend en in lijn met de gerapporteerde bevindingen van het Aanjaagteam.

Vraag 2

Wat vond u van de uitspraak van de hoofdcommissaris van politie te Amsterdam om per 1 januari 2017 geen verwarde personen meer van straat mee te nemen en dat deze taak moet worden overgenomen?

Antwoord 2

Dat de politie per 1 januari wil stoppen met de opvang in cellen en in de loop van 2017 met het vervoer van verwarde personen die geen strafbaar feit hebben gepleegd, is in lijn met de aanbevelingen van het Aanjaagteam Verwarde Personen. Het belang van de cliënt (humaniteit) is daarbij het vertrekpunt. Om de cliënt niet onnodig te stigmatiseren en te beschadigen, bestaat de noodzaak om met alternatieven te komen. Wanneer er sprake is van een strafbaar feit, noodhulp, overlast, een gevaarlijke situatie of dreigend gevaar voor de persoon zelf en/of omstanders of de openbare orde is in het geding, is en blijft er altijd een (wettelijke) taak voor de politie. De uitvoering van het voornemen gebeurt in goede afstemming met het lokaal gezag en andere betrokkenen waarbij ook de politie aan tafel zit. Ook met de regioburgemeesters is in het kader van het landelijk overleg veiligheid en politie gesproken over de uitvoering van het voornemen. Personen met

¹ De Monitor, 11 september 2016

verward gedrag mogen immers niet tussen wal en schip vallen omdat er geen alternatief is geregeld.

Vraag 3

Deelt u zijn mening dat de juridische basis voor het opsluiten van verwarde personen in een politiecel dun is? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?.

Antwoord 3

De juridische basis voor het tijdelijk opvangen in een cel van verwarde personen die geen strafbaar feit hebben gepleegd is inderdaad beperkt. Wij werken samen met lokale partners, zoals de ggz aanbieders en lokaal gezag, om hen te ondersteunen snel met alternatieven te komen. In het vervolg van deze beantwoording geef ik aan welke acties ondernomen worden om hiervoor op korte termijn alternatieven te organiseren. Als er sprake is van een strafbaar feit, noodhulp, een gevaarlijke situatie of dreigend gevaar voor de persoon zelf en of omstanders of de openbare orde is in het geding, ligt er uiteraard een (wettelijke) taak voor de politie. Dat de politie in die gevallen een taak heeft, betekent niet dat er ook altijd een basis is voor (geboeid) vervoer in een politieauto of vrijheidsbeneming.

Vraag 4

Wat vindt u ervan dat er ruim 65.000 mensen per jaar in verwarde toestand door de politie worden meegenomen?

Antwoord 4

Het is niet correct om de cijfers van de politie op deze manier te interpreteren. De politie registreert het aantal incidenten waarbij verwarde personen zijn betrokken. In 2015 gaat het in totaal om ruim 65.800 registraties van overlast door mensen met verward gedrag. Eenzelfde persoon kan in dezelfde periode zorgen voor meerdere registraties en bij één registratie kunnen ook meerdere personen betrokken zijn. Deze incidenten zijn zeer uiteenlopend van aard en betekenen niet automatisch dat mensen in verwarde toestand door de politie worden meegenomen of opgevangen.

Ik deel de mening dat mensen die verward gedrag vertonen en geen strafrechtelijke titel hebben, niet in een politieauto of politiecel horen. Het is erg belangrijk dat mensen met verward gedrag op een passende, niet onnodig stigmatiserende en traumatiserende manier worden vervoerd en zo nodig worden opgevangen, zoals ik u ook al heb geschreven in de kabinetsreactie op de tweede tussenrapportage van het aanjaagteam d.d. 29 september 2016, (Kamerstuk 25 424, nr. 330)

Vraag 5

Denkt u dat gemeenten – in samenwerking met de GGZ-instellingen – per 1 januari 2017 een sluitende aanpak van verwarde personen kunnen hebben? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Het Aanjaagteam heeft op 30 september 2016 een eindrapportage uitgebracht met daarin een beeld van de «stand van het land». Het Aanjaagteam constateert dat – hoewel er op veel plaatsen hard gewerkt wordt – er nog veel werk verzet moet worden om de aanpak sluitend te maken. Het Aanjaagteam constateert dat het tijd kost om met alle partners – niet alleen gemeente en ggz, maar ook politie, Openbaar Ministerie, verzekeraars, aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en andere zorg dan ggz-zorg – tot bestendige samenwerking te komen. Bovendien vraagt de gewenste persoonsgerichte aanpak, waarin daadwerkelijk gewerkt wordt vanuit de behoefte van de cliënt, een gedragsverandering bij bestuurders en professionals. Gedrag is weerbarstig en niet eenvoudig te veranderen. Het vraagt langdurige aandacht, creativiteit en vasthoudendheid om dit voor elkaar te krijgen.

Dit alles maakt het niet waarschijnlijk dat alle gemeenten een sluitende aanpak per 1 januari 2017 gereed hebben. Wel kunnen er dit jaar nog belangrijke stappen gezet worden. In onze reactie op de tweede tussenrapportage van het Aanjaagteam hebben we gemeenten opgeroepen om vóór het einde van het jaar bestuurlijke afspraken te maken waarmee het bestuurlijk commitment voor de implementatie ook geborgd is. Aan het

einde van de termijn van het Schakelteam, 1 oktober 2018, moeten alle gemeenten en regio's beschikken over een goed werkend systeem voor de ondersteuning van mensen met verward gedrag.

Vraag 6

Welke gemeenten/regio's zijn op dit moment al in staat om de taak van de politie over te nemen om verwarde personen van straat mee te nemen?

Antwoord 6

Het Aanjaagteam heeft op 30 september een eindrapportage uitgebracht, met daarin een beeld van de «stand van het land» van de mate waarin gewerkt wordt aan een sluitende aanpak. Deze rapportage is onvoldoende concluderend en onvoldoende specifiek om per gemeente/regio aan te geven of zij in staat zijn deze taak over te nemen.

Vraag 7

Welke gemeenten/regio's zijn nog niet in staat om deze taak over te nemen? Wanneer verwacht u dat deze gemeenten/regio's wel het vervoer en de opvang geregeld hebben?

Antwoord 7

Gemeenten zijn in het algemeen verder gevorderd als het gaat om het organiseren van alternatieve opvang dan op het gebied van het vervoer. Om ervoor te zorgen dat er regionaal initiatieven worden opgezet om het vervoer van verwarde personen op korte termijn van de politie over te nemen, heb ik vanaf 1 januari 2017 jaarlijks 6 mln euro extra aan premiemiddelen beschikbaar gesteld. Ik vraag de elf regio's voor acute zorg (ROAZ) op korte termijn een plan te maken voor het vervoer van personen met verward gedrag. Het plan moet in overleg met verzekeraars gemaakt worden. Op basis van het plan kunnen de aanbieders van ambulancezorg en de zorgverzekeraars in de verschillende regio's contractuele afspraken maken en deze vanaf 2017 financieren uit de beschikbare premiemiddelen. Daarnaast hebben we bij ZonMw een stimuleringsprogramma ingericht (€ 48 miljoen verdeeld over 4 jaar), waarmee we gemeenten en hun samenwerkingspartners ondersteunen bij het realiseren van de gewenste sluitende aanpak. Hierbinnen zijn middelen beschikbaar voor innovatieve projecten gericht op vervoer dat aansluit bij de behoeften van de doelgroep.

Vraag 8

Kunt u uiteenzetten hoe GGZ-instellingen onder regie van de gemeenten zich hierop voorbereiden?

Antwoord 8

Op advies van het Aanjaagteam zijn partijen, waaronder ook de GGZ-instellingen, overal in het land bezig om ervoor te zorgen dat er geen gat valt. Ze beginnen hierbij niet op nul. Er is in Nederland al veel geregeld om ervoor te zorgen dat mensen met verward gedrag goed opgevangen worden. Onder het antwoord op vraag zeven zijn de voornemens geschetst om ook op gebied van vervoer het aanbod uit te breiden. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de sluitende aanpak. Zij moeten ervoor zorgen dat in het kader hiervan – waar dit nodig is – afspraken met de GGZ-instellingen gemaakt worden.

Vraag 9 en 10

Kunt u uitsplitsen – per gemeente – hoeveel bemoeizorgteams of ACT-teams (Assertive Community Treatment) er zijn en ook uitsplitsen in welke gemeente dit soort zorg niet voorhanden is?

Bent u van mening dat er voldoende bemoeizorgteams of ACT-teams voorhanden zijn om tijdig in te kunnen grijpen en mensen bij te staan die dreigen te ontsporen?

Antwoord 9 en 10

Uit de Monitor «Ambulantisering en hervorming van de langdurige GGZ» blijkt dat in de afgelopen tien tot vijftien jaar het aantal teams dat volgens de FACT-principes werkt, gestaag is gegroeid tot circa 300. Daarvan beschikken 245 teams inmiddels over het CCAF-kwaliteitskeurmerk. In totaal bedienen

deze gecertificeerde teams ongeveer 50.000 mensen met ernstige psychische aandoeningen. Gemiddeld is er tien fte beschikbaar voor ruim 200 cliënten en ontvangen cliënten van FACT-teams gemiddeld één contact per week. In tijden van crisis wordt de zorg opgeschaald. Wat de precieze caseload van een FACT-team zal moeten zijn, is aan de zorgprofessional zelf. Zij kunnen dit vastleggen in hun richtlijnen en standaarden. Uit de Monitor Ambulantisering is tevens op te maken dat het goed zou zijn als de FACT-teams voor een bredere groep mensen met ernstige psychische aandoeningen beschikbaar zouden komen.

Voor een overzicht van de ontwikkeling en spreiding van de FACT-teams en de bezettingsgraad in Nederland, verwijs ik u naar pagina 10 van de tussenanalyse van het Trimbos (figuren 5 en 6). Deze tussenanalyse heb ik u op 27 oktober 2015 aangeboden (Kamerstuk 25 424, nr.288).

Ik laat momenteel een handvat door het Trimbos ontwikkelen dat inzicht zal verschaffen aan zowel verzekeraars als gemeenten wat er nodig is om in goede zorg te voorzien bij een bepaalde omvang van populatie en prevalentie. Dit handvat kan ook behulpzaam zijn bij de afweging hoeveel FACT-teams ingezet zullen worden.

Vraag 11

Wanneer is er – naar uw mening – sprake van een sluitende aanpak verwarde personen?

Antwoord 11

Wanneer alle gemeenten en regio's beschikken over een goed werkend systeem voor de ondersteuning en zorg van mensen met verward gedrag. Het Aanjaagteam heeft gedefinieerd uit welke elementen een goed werkend systeem ten minste zou moeten bestaan. Zij heeft een perspectief gedefinieerd met vier elementen die centraal moeten staan in de zorg voor personen met verward gedrag: een integrale persoonsgerichte aanpak, een heldere regie en een helder eigenaarschap, waarbij preventie en vroegsignalering centraal staan, en een overgang van systeem- naar leefwereld. Daarnaast heeft het Aanjaagteam bouwstenen geformuleerd die onderdeel uitmaken van een goed werkend systeem voor de ondersteuning en zorg van mensen met verward gedrag. De negen bouwstenen zijn:² inbreng mensen met verward gedrag en omgeving,³ preventie en levensstructuur,⁴ vroegtijdige signalering,⁴ velding,⁶ beoordeling en risicotaxatie,⁷ toeleiding,⁸ passend vervoer,⁹ passende ondersteuning, zorg en straf en¹⁰ informatievoorziening. Het ondersteuningssysteem lijkt voldoende succesvol als aan bovenstaande aspecten is voldaan. Aan het einde van de termijn van het Schakelteam, 1 oktober 2018, moeten alle gemeenten en regio's beschikken over een goed werkend systeem voor de ondersteuning van mensen met verward gedrag.

Vraag 12

Is de uitspraak van de Minister van Veiligheid en Justitie dat verwarde personen niet tussen wal en schip zullen vallen en dat de politie de opvang dan nog tijdelijk zal uitvoeren, hiermee in overeenstemming? Tot wanneer zal dit zijn?

Antwoord 12

De politie heeft aangegeven per 1 januari 2017 te willen stoppen met de opvang en in de loop van 2017 met het vervoer van personen die geen strafbare feiten hebben gepleegd. Zoals de Minister van Veiligheid en Justitie heeft aangegeven bij de beantwoording van de mondelinge vraag in het vragenuur op 13 september 2016, zal de politie die rol nog tijdelijk vervullen

² De Monitor, 11 september 2016

³ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15

⁴ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15

⁵ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15

⁶ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15

⁷ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15

⁸ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15

⁹ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15

¹⁰ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15

totdat het geregeld is. De afbouw vindt ook altijd plaats in nauwe samenwerking met de partners en het lokaal gezag. De regio's zijn hard bezig om te zorgen dat personen met verward gedrag passende opvang en vervoer krijgen. Ik kan niet zeggen tot wanneer het nodig is dat de politie deze taak in een bepaalde regio tijdelijk nog uitvoert, maar ik ga ervan uit dat gemeenten dit, in afstemming met de politie, zo snel mogelijk regelen in samenwerking met de betrokken partners.

Vraag 13 en 14

Wanneer wordt er beslist of er sprake is van een sluitende aanpak per 1 januari 2017? Wordt de Kamer hierover geïnformeerd?

Wie gaat beoordelen of er een sluitende aanpak is, hoe wordt dit beoordeeld en wordt er per gemeente of per regio gekeken?

Antwoord 13 en 14

Zoals ik in mijn antwoord op vraag vijf heb aangegeven verwacht ik niet dat alle gemeenten op 1 januari 2017 een sluitende aanpak gereed hebben. Dit betekent niet dat er op 1 januari 2017 niets geregeld is voor personen met verward gedrag. Er is en gebeurt al veel, maar er zijn nog meer inspanningen nodig om de samenhang van de zorg en ondersteuning nog verder te verbeteren. Om de door het Aanjaagteam ingezette beweging voort te zetten hebben we daarom op 30 september een Schakelteam personen met verward gedrag ingesteld. Dit team gaat de implementatie van de bouwstenen overal in het land ondersteunen en faciliteren. Het Schakelteam heeft in haar opdracht de taak meegekregen om te monitoren hoe ver gemeenten zijn in hun aanpak en zal dan ook beoordelen of er sprake is van een sluitende aanpak. Zij bouwt hierbij voort op de eerder genoemde »stand van het land» die het Aanjaagteam op 30 september 2016 heeft opgeleverd en aan uw Kamer is toegestuurd. Net zoals we met de rapportages van het Aanjaagteam hebben gedaan, zullen we in de toekomst ook de producten van het Schakelteam aan uw Kamer toesturen.

Vraag 15

Wat gaat u concreet doen als gemeenten per 1 januari 2017 geen sluitende aanpak verwarde personen hebben?

Antwoord 15

Zoals al vermeld is de doelstelling dat aan het einde van de termijn van het Schakelteam, 1 oktober 2018, alle gemeenten en regio's beschikken over een goed werkend systeem voor de ondersteuning van mensen met verward gedrag. Om dit te helpen realiseren hebben we – naast de installatie van het onder vraag 14 genoemde Schakelteam – een stimuleringsprogramma ingericht bij ZonMw (€ 48 mln verdeeld over 4 jaar), ter ondersteuning van lokale en regionale initiatieven die bijdragen aan een sluitende aanpak. Meer over de uitwerking van het schakelteam en het actieprogramma van ZonMw kunt u lezen in de reactiebrief op de tweede tussenrapportage van het aanjaagteam verwarde personen.

Vraag 16

Kunt u schetsen wat voor soort tussenoplossingen – naast opvang door de politie – u ziet als gemeenten nog geen sluitende aanpak hebben per 1 januari 2017?

Antwoord 16

De manier waarop de opvang van verwarde personen geregeld is verschilt sterk per regio. Ik kan hierover daarom geen algemene uitspraken doen. Wel verwacht ik dat gemeenten dit onderwerp met prioriteit oppakken en creatief zijn in de ontwikkeling van oplossingen, gebruikmakend van al bestaande voorzieningen en initiatieven. Het leren van elkaars best practices en andere succesvolle oplossingen is heel belangrijk. De tijdelijke stimulering vanuit het Schakelteam en het al genoemde ZonMw programma zal hierbij behulpzaam zijn.

Vraag 17

Wat vindt u van de constatering in de tweede tussenrapportage van het aanjaagteam verwarde personen dat er signalen zijn dat mensen met zeer ernstige problematiek die zich vrijwillig melden voor hun hulp, vaak niet te horen krijgen?¹¹ Waar ligt dit aan? Op welke wijze gaat u ervoor zorgen dat zij wel zorg krijgen?

Antwoord 17

Wij vinden het belangrijk dat mensen met verward gedrag de juiste zorg en ondersteuning krijgen. Mensen die hulp nodig hebben en die deze hulp vragen, moeten deze zorg ook krijgen. Er kunnen verschillende oorzaken zijn waarom mensen deze zorg en ondersteuning niet krijgen. Denk aan onverzekerdeheid of het tijdelijk niet beschikbaar zijn van de gevraagde ondersteuning op welk gebied dan ook. Met veel partijen werken we eraan dat deze zorg en ondersteuning wel beschikbaar komt. Een moeilijke doelgroep waaraan we bijzondere aandacht besteden zijn mensen met (meestal ernstige) psychiatrische stoornissen en zeer gevaarlijk gedrag. Deze groep geeft veel maatschappelijke onrust en is soms lastig te plaatsen in de huidige ggz-instellingen. Binnen het – in april van dit jaar gestarte – programma continuïteit van zorg wordt gekeken wat de knelpunten zijn en welke oplossingen er mogelijk zijn. In de reactie op de tweede tussenrapportage die 30 september jl. naar de Kamer is gestuurd kunt u meer lezen over onze acties onder het kopje «gevaarlijke ggz patiënten».

Vraag 18

Zou u deze vragen voor het binnenkort te houden Algemeen overleg over de aanpak van verwarde personen willen beantwoorden?

Antwoord 18

Ja

¹¹ Kamerstuk 25 424, nr. 321, bijlage 1, blz. 15